

Vedlegg 6

Beredskapsplan ved utbrot av næringsmiddelbåren infeksjon/ forgiftning

Mål/hensikt:

Å sikre at ein epidemi med næringsmiddelbåren infeksjon / forgiftning blir oppdaga så tidleg som mogleg, at smitteagens blir identifisert slik at vidare spredning kan førebyggjast

Ansvar

Kommuneoverlegen

Allmennleger i Alver

Nordhordland Legevakt

Mattilsynet

Teknisk forvaltning og drift, Alver kommune

Definisjon

Utbrot: To eller fleire tilfelle av same sjukdom som ein mistenker har same kjelde eller eit tal tilfelle som klart er høgare enn man ville venta innafor område i eit gitt tidsrom

Næringsmiddelbåren infeksjon/ forgiftning: Sjukdom i mage og tarm der det er mistanke om at denne er utløyst av inntak av drikkevatt eller andre næringsmidler.

Denne prosedyren skal takast i bruk når det er 2 eller fleire sjuke, der det er mistanke om at smitten kan komme frå serveringstader, butikkar eller offentleg vannforyning. Prosedyren kan også nyttast ved mistanke om spesielle agens som f. eks EHEC

Kjelde: [Utbruddsveilederen](#)

MELDING AV MISTENKT NÆRINGSMIDDELBÅREN INFEKSJON

1. Lege som får kontakt med pasient der det er mistanke om næringsmiddelbåren infeksjon skal snarast mogleg gi melding til kommuneoverlegen telefon 56375000/40903314 , Sjå Vedlegg 1 om delegasjon, og vedlegg 2 Varslinsliste.
2. Kommuneoverlegen skal også ha melding om Mikrobiologisk avdeling eller Mattilsynet er den første instans som får greie på mogleg smittesituasjon.
3. Kommuneoverlegen eller Mattilsynet sender beskjed til Mikrobiologisk avdeling , bakteriologisk avdeling HUS, telefon 55974629 (vakttelefon fram til kl 22)
4. Hvis mogleg opprettas det kontakt mellomkommuneoverlege, lege ved mikrobiologisk avdeling og Mattilsynet 22 40 00 00
5. Kommuneoverlege sender ut melding på e- mail allmennlege og legevakt, sjå vedlegg 6c
6. Fylkeslegen skal ha gjenpart av slike meldingar fmvlpst@fylkesmannen.no
7. **Folkehelseinstituttet varslast tlf 21076348, utanom kontortid 21076348.**

e-post sendas msis@fhi.no

Viktige e-postadresser:

terese.folgero@alver.kommune.no kommuneoverlege

Aslaug.Sandvin@mattilsynet.no Distriktssjef Mattilsynet Hordaland

Legane sine oppgåver:

1. Sikre avføringsprøve så raskt som mogleg. Send med pasienten prøveglas, konvolutt og ferdig utfylt rekvisisjon. Det er spesielt viktig å få med på rekvisisjonen:

- a) Nøyaktig personalia på pasienten
- b) Første innsjukingsdag
- c) Andre pasientar, eventuelt antatt smittestad, slik at prøven kan linkast til rett utbrudd. Dette er viktig for laboratoriets arbeide.
- d) Be om virusundersøking
- e) Før opp Kommuneoverlegen, Kvernhusmyrane 20,5914 Istadstø og Mattilsynet, Bontelabo 8b, 5003 Bergen, som kopiadressatar

Informert pasienten om at det er viktig at prøven kjem til sjukehuset så fort som råd er, og at prøveglaset bør fyllas minst halvvegs opp med prøvemateriale

Meld frå til Kommuneoverlegen så fort som råd er.

Sjå kontaktinformasjon over og Vedlegg 1

Melde utbrudd: [Vesuv](#)

Vidare undersøking av mistenkt utbrot

1. Mattilsynet og kommuneoverlegen avgjer om det skal settas i verk aksjon
2. Mattilsynet ordnar sjølv med prøvetaking når dei skal ut i feltet og ser til at dei får samtykke til kopi av prøvesvaret
3. Kommuneoverlegen er ansvarleg for varsling til legane i Alver kommune og Legevakta og i nokon tilfelle kan ein måtte varsle nabokommunane. Dette må ein gjere så raskt som mogleg. Fyll ut eit eksemplar av skjema i vedlegget. Dette sendas ut til alle legane på mail.
4. [Fylkeslegen](#) skal ha gjenpart av ei slik gruppevarsling

Referanse: [Utbruddsveilederen](#)

Vedlegg:

Vedlegg 6 A Retningslinjer for samarbeid mellom Mattilsynets distriktskontor og kommunen på det medisinske faglege området

Vedlegg 6 A

Retningslinjer for samarbeidet mellom Mattilsynets distriktskontor og kommunen på det medisinskfaglige området

Retningslinjene tar utgangspunkt i ansvarsfordelingen som følger av smittevernloven med forskrifter, kommunehelsetjenesteloven med forskrifter og matloven med forskrifter.

Referanser i parentes henviser til avsnitt og kapitler i Utbruddshåndboka, Veiledning i oppklaring av sykdomsutbrudd som skyldes smitte fra næringsmidler eller dyr.

1. Formål

Formålet med retningslinjene er å etablere klare og forpliktende rutiner som sikrer effektiv varsling, informasjonsflyt og samarbeid mellom **Alver kommune** ved kommuneoverlegen (medisinskfaglig ansvarlig rådgiver) og **Mattilsynet, Distriktskontoret for Bergen og omland** om smittsomme sykdommer hos mennesker som kan skyldes næringsmidler, dyr eller andre kilder under Mattilsynets forvaltningsområde. Drikkevann er inkludert i begrepet næringsmidler.

Formålet er også å etablere rutiner som sikrer at varslingsplikten til nasjonale myndigheter og at plikten til å sende inn smittestoffer, blir ivarettatt.

2. Varsling fra Mattilsynet til kommuneoverlegen

Dersom Mattilsynet får mistanke om eller kjennskap til smittsom sykdom eller smittebærertilstand hos mennesker som kan skyldes næringsmidler, dyr eller en annen kilde under Mattilsynets forvaltningsområde, skal tilsynet umiddelbart varsle kommuneoverlegen. Dette gjelder både ved enkeltstående sykdomstilfeller og ved sykdomsutbrudd.

Dersom Mattilsynet får mistanke om eller påviser smittsom sykdom eller smittebærertilstand hos dyr som kan medføre smittefare for mennesker, skal Mattilsynet umiddelbart varsle kommuneoverlegen.

Dersom Mattilsynet har kjennskap til eller påviser smittestoffer, mikrobielle toksiner, kjemiske fremmedstoffer eller andre forhold i næringsmidler som indikerer fare for sykdom hos mennesker, skal Mattilsynet umiddelbart varsle kommuneoverlegen. Dette gjelder også dersom Mattilsynet påviser slike forhold i andre kilder under sitt forvaltningsområde enn næringsmidler, dersom disse forholdene utgjør en risiko for sykdom hos mennesker.

Dersom Mattilsynet ikke oppnår kontakt med kommuneoverlegen, skal stedfortreder varsles. I mindre kommuner der kommuneoverlegen ikke selv har beredskapsvakt, kan dette løses ved en interkommunal vaktordning. Alternativt kan det inngås avtale med den lokale legevakten om at en lege der fungerer som stedfortreder eller varslingspunkt (se brukerveiledningen i Utbruddshåndboka under vedlegg B).

Varsling fra Mattilsynet til helsetjenesten kan skje med personnavn, uten at vedkommende person har gitt sitt samtykke, dersom kommuneoverlegen ber om det, (jf. smittevernloven § 2-2). Varslet skal som et minimum inneholde opplysninger om den antatte sykdommen, det antatte smittetidspunktet, personens alder og bostedskommune, samt eventuelt hvilket næringsmiddel som er mistenkt og hvor det ble frambudt. For antatt smitte fra dyr skal varslet inneholde opplysninger om hvilket dyr som mistenkes og hvor det befinner seg (jf. avsnitt 5.1 i Utbruddshåndboka).

Varslingen skal skje på følgende måte:

- *Enkeltstående sykdomstilfeller hos mennesker:* Mattilsynet varsler kommuneoverlegen via telefon, e-post eller telefaks. Mattilsynet sender deretter kopi av utfylt vedlegg C i Utbruddshåndboka, eventuelt sammen med en vurdering.
- *Mistanke om sykdomsutbrudd hos mennesker:* Mattilsynet varsler straks kommuneoverlegen via telefon. Mattilsynet varsler Folkehelseinstituttet gjennom det internettbasert varslingssystemet på www.utbrudd.no. Mattilsynet gir utbruddets ID-kode til kommuneoverlegen, slik at begge etater kan lese, oppdatere og supplere informasjonen om utbruddet (jf. avsnitt 5.1 i Utbruddshåndboka).
- *Andre varsler:* Mattilsynet varsler straks kommuneoverlegen.

Dersom e-post eller telefaks benyttes, skal mottakeren bekrefte at varslet er mottatt.

3. Varsling fra kommuneoverlegen til Mattilsynet

Dersom kommuneoverlegen får mistanke om eller kjennskap til smittsom sykdom eller smittebærertilstand hos mennesker som kan skyldes næringsmidler, dyr eller en annen kilde under Mattilsynets forvaltningsområde, skal kommuneoverlegen umiddelbart varsle Mattilsynets distriktskontor. Dette gjelder både ved enkeltstående sykdomstilfeller og ved utbrudd.

Dersom kommuneoverlegen ikke oppnår kontakt med Mattilsynets distriktskontor, skal regionkontoret varsles. Varsling fra kommuneoverlegen til Mattilsynet skal ikke skje med pasientnavn uten at vedkommende pasient har gitt samtykke til det. Varslet skal som et minimum inneholde opplysninger om den antatte sykdommen, det antatte smittetidspunktet, pasientens alder og bostedskommune, samt eventuelt hvilket næringsmiddel som er mistenkt og hvor det ble frambudt. For antatt smitte fra dyr skal varslet inneholde opplysninger om hvilket dyr som mistenkes og hvor det befinner seg.

Varslingen skal skje på følgende måte:

- *Enkeltstående tilfeller:* Kommuneoverlegen varsler Mattilsynet via telefon, e-post eller telefaks.
- *Mistanke om utbrudd:* Kommuneoverlegen varsler straks Mattilsynet via telefon. Kommuneoverlegen varsler Folkehelseinstituttet gjennom det Internettbasert varslingssystemet Vesuv på www.utbrudd.no. Kommuneoverlegen gir utbruddets ID-kode til Mattilsynet, slik at begge etater kan lese, oppdatere og supplere informasjonen om utbruddet (jf. avsnitt 5.1 i Utbruddshåndboka).

Hvis varslet formidles via telefon, kan den døgnåpne telefonen 22 40 00 00 benyttes. Dersom e-post eller telefaks blir brukt, skal mottakeren bekrefte at varslet er mottatt.

4. Varsling fra kommuneoverlegen til Folkehelseinstituttet og fylkesmannen

Kommuneoverlegen har ansvaret for å påse at varslings- og meldingsplikten til Nasjonalt folkehelseinstitutt og fylkesmannen blir overholdt:

- *Mistanke om utbrudd:* Dersom det foreligger mistanke om eller påvist utbrudd av smittsom sykdom hos mennesker, skal kommuneoverlegen umiddelbart varsle Folkehelseinstituttet og fylkesmannen (jf. kapittel 5 i Utbruddshåndboka). Utbruddsvarslingen skal fortrinnsvis skje gjennom det Internettbaserte systemet Vesuv på www.utbrudd.no.
- *Varslingspliktige sykdommer:* Dersom det foreligger enkelttilfeller av visse alvorlige smittsomme sykdommer som omfattes av varslingsplikten i MSIS- og Tuberkuloseregisterforskriften, skal kommuneoverlegen umiddelbart varsle Folkehelseinstituttet og fylkesmannen (jf. kapittel 5 i Utbruddshåndboka). Folkehelseinstituttet skal varsles ved å ringe den døgnåpne Smittevernvakta på telefon 21 07 63 48. Etter at varslet er formidlet, skal kommuneoverlegen i tillegg sende MSIS-melding på vanlig måte.

5. Varsling og informasjon til andre instanser

Ved mistenkt eller påvist sykdomsutbrudd i befolkningen har kommuneoverlegen ansvaret for å varsle eller informere legene i kommunen, legevakta, lokale medisinsk mikrobiologiske laboratorier og eventuelt også andre sykehusavdelinger, samt kommuneleger i nabokommuner, dersom det er nødvendig.

Mattilsynets distriktskontor har ansvaret for å varsle Mattilsynets regionkontor og hovedkontor, i henhold til interne bestemmelser innen Mattilsynet. Mattilsynet har også ansvaret for å varsle lokale forurensningsmyndigheter samt teknisk etat og andre kommunale etater, dersom det er nødvendig.

6. Innhenting av opplysninger, råd og bistand fra Folkehelseinstituttet

Ved mistenkt eller påvist sykdomsutbrudd kan kommuneoverlegen kontakte Nasjonalt folkehelseinstitutt for å be om opplysninger og råd, eller anmode om bistand fra Nasjonal feltepidemiologisk gruppe (jf. kapittel 2 i Utbruddshåndboka). Folkehelseinstituttet kan kontaktes ved å ringe den døgnåpne Smittevernvakta på telefon 21 07 63 48.

7. Ansvar, møter og samarbeidsgruppe

Ved utbrudd av smittsom sykdom blant innbyggerne i kommunen, har kommuneoverlegen ansvaret for å lede og organisere oppklaringsarbeidet innen befolkningen. Kommuneoverlegen har ansvaret for å iverksette eventuelle tiltak rettet direkte mot befolkningen med medhold i blant annet smittevernloven eller kommunehelsetjenesteloven med forskrifter.

Mattilsynets ansvar inntreffer dersom det er mistanke om at utbruddet kan skyldes næringsmidler, dyr eller en annen kilde under Mattilsynets forvaltningsområde. Mattilsynet har ansvaret for å lede og organisere oppklaringsarbeidet innen matkjeden. Mattilsynet har ansvaret for å iverksette eventuelle tiltak rettet mot smitekilden og innenfor produksjons- og distribusjonskjeden med medhold i matloven med tilhørende forskrifter.

Mattilsynet og kommuneoverlegen gir hverandre opplysninger, råd og bistand slik at de kan utføre oppklaringsarbeidet innen hvert sitt ansvarsområde.

Ved utbrudd av smittsom sykdom blant innbyggerne i kommunen har kommuneoverlegen ansvaret for å innkalle Mattilsynet og andre berørte instanser til møter, eventuelt etablere en samarbeidsgruppe for å fordele oppgaver og koordinere oppklaringsarbeidet, dersom det er behov for det (jf. avsnitt 5.3 i Utbruddshåndboka).

Utbrudd der pasientene er bosatt i flere kommuner, for eksempel to eller flere nabokommuner, kan også håndteres av lokale myndigheter, dersom det er overveiende sannsynlig at smitekilden er lokal. I slike tilfeller kan de berørte kommuneoverlegene i samråd utpeke en leder som får ansvaret for å koordinere oppklaringsarbeidet innen helsetjenestens ansvarsområde.

8. Innsamling og analyse av prøvemateriale

Mattilsynet har ansvaret for å samle inn prøvemateriale og rekvirere analyser av prøver fra næringsmidler, dyr, fôr, andre innsatsvarer, miljø og enhver annen kilde innen sitt forvaltningsområde. Analysene foretas av laboratoriet som utfører oppdrag for Mattilsynet.

Kommuneoverlegen har ansvaret for at det blir samlet inn prøvemateriale og rekvirert analyser av prøver fra mennesker, herunder pasienter, smittekontakter og mulige smittebærere. Analysene utføres ved det lokale medisinsk-mikrobiologiske laboratoriet, med unntak av undersøkelse for botulinumtoksin som utføres ved Norges veterinærhøgskole, Seksjon for mattrygghet (jf. avsnitt 7.2 i Utbruddshåndboka). Ved mistanke om virus- eller parasittetiologi kan det lokale laboratoriet gi opplysning om hvor prøvematerialet skal sendes.

På vegne av og etter nærmere avtale med kommuneoverlegen kan Mattilsynet dele ut prøvetakingsutstyr og emballasje til faecesprøver samt foreta innsamling og innsending av slike prøver fra mennesker. Kommuneoverlegen sørger for at det blir fremskaffet nødvendige prøveglass og annet utstyr, samt emballasje og rekvisisjoner. Kommuneoverlegen må på forhånd informere virksomheter eller pasienter om begrunnelsen og hjemmelsgrunnlaget for prøvetakingen, og gi beskjed om at Mattilsynet kommer til å dele ut og samle inn prøveglassene på kommuneoverlegens vegne.

9. Innsending av smittestoffer

Mattilsynet har ansvaret for å påse at laboratorier som utfører analyser på oppdrag fra tilsynet, ivaretar plikten til å sende inn smittestoffer til nasjonale referanselaboratorier. Samtidig skal et isolat sendes til Folkehelseinstituttet, sammen med nødvendige opplysninger, slik at Folkehelseinstituttet straks kan sammenligne smittestoff isolert fra mistenkte kilder med tilsvarende smittestoff fra pasientene i et utbrudd. Innsending til referanselaboratorier og Folkehelseinstituttet skal skje fortløpende og rutinemessig, uansett om det foreligger et sykdomsutbrudd eller ikke.

10. Inspeksjoner

Mattilsynet har ansvaret for inspeksjoner av:

- lokaler der mistenkte næringsmidler, fôr, innsatsvarer eller andre kilder under Mattilsynets forvaltning er produsert, videreforedlet, tilberedt, oppbevart eller omsatt,
- husdyrrom, beiteområder o.l. for husdyr,
- systemer for drikkevannsforsyning, inkludert vannverk og nedbørsfelt, og
- andre lokaler eller fasiliteter på ulike trinn i produksjons- og distribusjonskjeden.

11. Intervjuer

Ved sykdomsutbrudd blant innbyggerne i kommunen har kommuneoverlegen ansvaret for at det blir foretatt intervjuer av pasienter og eventuelle kontrollpersoner, dersom slike intervjuer er nødvendige for oppklaringsarbeidet. Dette gjelder både ved hypotesedannende pilotintervjuer (jf. avsnitt 9.2 og vedlegg F i Utbruddshåndboka) og ved epidemiologiske undersøkelser for å etterprøve hypoteser (avsnitt 10.2).

For hvert enkelt utbrudd blir Mattilsynet og kommuneoverlegen enige om hvilken etat som skal foreta intervjuene og analysere opplysningene som intervjuene frembringer.

Kommuneoverlegen har ansvaret for å innhente informert samtykke fra pasienter som skal intervjues, normalt ved hjelp av pasientenes primærleger (jf. avsnitt 9.2.5 i Utbruddshåndboka). Dersom det er nødvendig for rask oppklaring av et utbrudd av smittsom sykdom, kan kommuneoverlegen eller Folkehelseinstituttet etablere direkte kontakt med pasienten, pasientens foreldre eller andre pårørende, uten først å kontakte primærlegen.

Mattilsynet har ansvaret for å foreta primærintervjuer av personer som selv kontakter tilsynet med mistanke om sykdom som kan skyldes næringsmidler, dyr eller andre kilder under Mattilsynets forvaltningsområde (jf. avsnitt 4.7 og vedlegg C i Utbruddshåndboka). Mattilsynet skal varsle kommuneoverlegen om slike henvendelser, som beskrevet i punkt 2 i disse retningslinjene.

Mattilsynet har ansvaret for å innhente informasjon fra virksomheter og fra enkeltpersoner ansatt i virksomheter som produserer, videreforedler, tilbereder, serverer eller distribuerer næringsmidler eller som holder husdyr, samt fra enhver annen virksomhet som er under Mattilsynets forvaltningsområde.

12. Lister over instanser som skal varsles eller informeres

Kommuneoverlegen og Mattilsynets distriktskontor har på sine respektive områder ansvar for at det blir laget og vedlikeholdt lister over personer og instanser som det er aktuelt å varsle eller informere ved mistenkt eller påvist sykdomsutbrudd i befolkningen. Listene skal inneholde informasjon om hvordan kontakt kan etableres på kort varsel, også utenfor arbeidstiden.

13. Oppbevaring og bruk av fortrolige opplysninger

Alle opplysninger om personer, friske som syke, er strengt fortrolige og er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Kommuneoverlegen og Mattilsynet har begge et selvstendig ansvar for at opplysninger om personer samt fortrolige opplysninger om virksomheter, blir registrert, oppbevart, distribuert og brukt i henhold til gjeldende bestemmelser.

14. Vedlikehold og evaluering av retningslinjene

Retningslinjene skal evalueres årlig og revideres ved behov i forbindelse med kontaktmøter mellom Mattilsynets distriktskontor og kommunen på det medisinskfaglige området.

Retningslinjene kan også revideres i forbindelse med den evaluering som foretas etter at oppklaringen av et sykdomsutbrudd er avsluttet (jf. Kapittel 13 i Utbruddshåndboka)

Sted: Bergen	
Underskrifter	
Mattilsynet, Distriktskontor for Bergen og omland	Alver kommune